

Διάλογοι! Θεωρία και πράξη στις επιστήμες αγωγής και εκπαίδευσης

Τόμ. 4 (2018)

Βιβλιοπαρουσίαση: Mclachlan, C., Fler, M., & Edwards, S. (2017). Αναλυτικά προγράμματα προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας. Σχεδιασμός, αξιολόγηση και εφαρμογή. (Μ. Παπανδρέου, Επιμ. • Α. Γρίβα, Μτφρ.). Αθήνα: Gutenberg

Μαρία Μπιρμπίλη

doi: [10.12681/dial.19303](https://doi.org/10.12681/dial.19303)

Copyright © 2018, Μαρία Μπιρμπίλη

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Μπιρμπίλη Μ. (2018). Βιβλιοπαρουσίαση: Mclachlan, C., Fler, M., & Edwards, S. (2017). Αναλυτικά προγράμματα προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας. Σχεδιασμός, αξιολόγηση και εφαρμογή. (Μ. Παπανδρέου, Επιμ. • Α. Γρίβα, Μτφρ.). Αθήνα: Gutenberg. *Διάλογοι! Θεωρία και πράξη στις επιστήμες αγωγής και εκπαίδευσης*, 4, 200–203. <https://doi.org/10.12681/dial.19303>

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

**Mclachlan, C., Fleer, M., & Edwards, S. (2017).
Αναλυτικά προγράμματα προσχολικής και πρώτης
σχολικής ηλικίας. Σχεδιασμός, αξιολόγηση και εφαρμογή.
(Μ. Παπανδρέου, Επιμ.· Α. Γρίβα, Μτφρ.). Αθήνα:
Gutenberg**

Μαρία Μπιρμπίλη

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Στο πρώτο κεφάλαιο του βιβλίου *Αναλυτικά προγράμματα προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας. Σχεδιασμός, αξιολόγηση και εφαρμογή* οι συγγραφείς του αναφέρουν ότι μια από τις φιλοδοξίες τους είναι να αποτελέσει το βιβλίο «μια ολοκληρωμένη εισαγωγή στα ζητήματα του Αναλυτικού Προγράμματος που θα αντιμετωπίσουν οι φοιτητές-υποψήφιοι εκπαιδευτικοί και οι νέοι επαγγελματίες όταν κληθούν να πάρουν αποφάσεις για την προαγωγή της μάθησης των παιδιών» (σ. 52). Ο χαρακτηρισμός «μια ολοκληρωμένη εισαγωγή» αποτελεί κατά τη γνώμη μου την πιο εύστοχη περιγραφή του συγκεκριμένου βιβλίου καθώς αναδεικνύει άμεσα τη συμβολή του στη μελέτη και την κατανόηση του Αναλυτικού Προγράμματος από την εκπαιδευτική κοινότητα.

Το βιβλίο *Αναλυτικά προγράμματα προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας. Σχεδιασμός, αξιολόγηση και εφαρμογή* έρχεται να προστεθεί στην ελληνόγλωσση συλλογή αξιολογών συγγραμμάτων για ζητήματα που αφορούν τα αναλυτικά προγράμματα και να συμβάλει στη συζήτηση που έχουν ανοίξει συγγραφείς που δραστηριοποιούνται στο πεδίο αυτό (ενδεικτικά αναφέρονται Κουτσελίνη, 2013· Τσάφος, 2014· Χατζηγεωργίου, 2012· Χριστοδούλου, 2015). Ταυτόχρονα όμως το βιβλίο καλύπτει κι ένα σημαντικό κενό στον χώρο της ελληνικής προσχολικής εκπαίδευσης: την ανάγκη για μια ολοκληρωμένη και καλά δομημένη πρόταση προσέγγισης του Αναλυτικού Προγράμματος της προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας μέσα από μια σύγχρονη θεωρία μάθησης. Για πρώτη φορά, οι Έλληνες εκπαιδευτικοί και ερευνητές της προσχολικής ηλικίας έχουν στη διάθεσή τους μια «ολοκληρωμένη εισαγωγή» στη «σχέση» της πολιτισμικής-ιστορικής θεωρίας με τον σχεδιασμό, την εφαρμογή, την αξιολόγηση και την αποτίμηση του Αναλυτικού Προγράμματος (σ. 53).

Το βιβλίο συγγράφουν οι Claire Mclachlan, Marilyn Fleer και Susan Edwards, καθηγήτριες σε πανεπιστήμια της Αυστραλίας και της Νέας Ζηλανδίας με διεθνή επιστημονική παρουσία και μακρόχρονη διδακτική και ερευνητική εμπειρία στον χώρο της προσχολικής εκπαίδευσης. Οι τρεις συγγραφείς εκτός από το ερευνητικό ενδιαφέρον και τις γνώσεις τους για τα αναλυτικά προγράμματα προσχολικής ηλικίας

Υπεύθυνη επικοινωνίας: Μαρία Μπιρμπίλη, mmpirmpi@nured.auth.gr, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Α.Π.Θ.

μοιράζονται και την ίδια θεωρητική οπτική, την πολιτισμική-ιστορική θεωρία. Τα κοινά τους αυτά στοιχεία φαίνεται να συνέβαλαν στη δημιουργία του συνεκτικού και καλά τεκμηριωμένου κειμένου που παίρνει στα χέρια του ο αναγνώστης. Σημαντικό ρόλο στη συγγραφή του βιβλίου μοιάζει να έπαιξε και η κοινή τους εμπειρία από την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών: Η οργάνωση του βιβλίου παραπέμπει σε μια συνειδητή προσπάθεια των συγγραφέων να εμπλέξουν τον αναγνώστη-εκπαιδευτικό σε διάλογο με τις εμπειρίες και τις θέσεις του και να του εμφυσήσουν μια αναστοχαστική διάθεση απέναντι σε ένα «αρκετά απαιτητικό ζήτημα» όπως το Αναλυτικό Πρόγραμμα (σ. 339). Με τη βοήθεια παραδειγμάτων από διάφορες χώρες και πολιτισμικά πλαίσια και τις προτάσεις «για συλλογισμό» που διατυπώνουν προς τους αναγνώστες, οι συγγραφείς έχουν δημιουργήσει ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο για όσους εμπλέκονται στην εκπαίδευση και την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών.

Η οργάνωση του βιβλίου

Το βιβλίο αποτελείται από 12 κεφάλαια τα οποία, όπως εξηγούν οι Mclachlan, Fleer και Edwards, δεν είναι ανεξάρτητα αλλά συμπληρωματικά μεταξύ τους (σ. 55). Μετά την εισαγωγή (Κεφ. 1) όπου παρουσιάζουν τους στόχους και τα περιεχόμενα του βιβλίου, οι συγγραφείς ξεκινούν τη «θεωρητική διαδρομή» (σ. 339) που επιχειρούν στα Αναλυτικά Προγράμματα πρώτης παιδικής ηλικίας οργανώνοντας το βιβλίο ως εξής:

Στο Κεφάλαιο 2 εξετάζουν το ερώτημα «τι είναι το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών» και παρουσιάζουν διάφορους τρόπους ταξινόμησης των Αναλυτικών Προγραμμάτων. Οι κατηγορίες που επισημαίνονται προβάλλουν τα είδη των μοντέλων, των θεωριών και των προσεγγίσεων στα οποία στηρίζονται διάφορα Αναλυτικά Προγράμματα. Από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας οι συγγραφείς συμπεραίνουν ότι η έρευνα αποτελεί «κινητήρια δύναμη αλλαγής των Αναλυτικών Προγραμμάτων πρώτης παιδικής ηλικίας» (σ. 84).

Στο Κεφάλαιο 3, συνεχίζοντας τη συζήτηση για τους παράγοντες που επηρεάζουν τη διαμόρφωση ενός αναλυτικού προγράμματος, οι συγγραφείς επικεντρώνονται στις θεωρητικές αντιλήψεις για την ανάπτυξη του παιδιού. Εξετάζοντας έγγραφα Αναλυτικών Προγραμμάτων από τέσσερις διαφορετικές χώρες καταδεικνύουν ότι οι παραδοχές μας σχετικά με την ανάπτυξη του παιδιού αποτελούν «τον σκελετό πάνω στον οποίο χτίζεται το περιεχόμενο ενός Αναλυτικού Προγράμματος» (σ. 109).

Στα Κεφάλαια 4, 5 και 6 οι Mclachlan, Fleer και Edwards εξετάζουν το Αναλυτικό Πρόγραμμα ως πολιτισμική κατασκευή και επιχειρηματολογούν υπέρ της προσέγγισής του από την οπτική της πολιτισμικής-ιστορικής θεωρίας. Τα παραδείγματα που παρατίθενται στα κεφάλαια αυτά βοηθούν τον αναγνώστη να «δεί» το πολιτισμικό ιστορικό Αναλυτικό Πρόγραμμα στην πράξη και να κατανοήσει καλύτερα πώς συντελείται η μάθηση των παιδιών σε αλληλεπίδραση με τους συνομηλικούς τους, τους εκπαιδευτικούς και το περιβάλλον.

Στο Κεφάλαιο 7 που έχει τον τίτλο «Το Αναλυτικό Πρόγραμμα ως εννοιολογικό εργαλείο», οι συγγραφείς εστιάζουν στον ρόλο που παίζει η παρατήρηση στον σχεδιασμό και στην επιλογή του περιεχομένου των μαθησιακών εμπειριών που οργανώνουν οι εκπαιδευτικοί για παιδιά προσχολικής ηλικίας. Αν και η παρατήρηση αποτελεί οικείο εργαλείο στους εκπαιδευτικούς της προσχολικής εκπαίδευσης, η

προσέγγισή της μέσα από την πολιτισμική-ιστορική θεωρία αναδεικνύει με μοναδικό τρόπο τον δυναμικό χαρακτήρα της.

Από την οπτική της πολιτισμικής-ιστορικής θεωρίας προσεγγίζουν οι συγγραφείς και τις έννοιες 'αξιολόγηση' και 'αποτίμηση', στο Κεφάλαιο 8. Τα επιχειρήματά τους συνηγορούν υπέρ μιας αξιολόγησης που είναι «έγκυρη, αξιόπιστη, διαχειρίσιμη και συνεπής τόσο για το παιδί όσο και για τον ενήλικο» (σ. 224). Στο κεφάλαιο τονίζεται επίσης ότι σε ένα πολιτισμικό-ιστορικό Αναλυτικό Πρόγραμμα το περιεχόμενο και η μορφή της αποτίμησης και της αξιολόγησης τίθενται από την κοινότητα μάθησης: τα παιδιά, τους εκπαιδευτικούς, τις οικογένειες και την ευρύτερη κοινότητα.

Στα Κεφάλαια 9, 10 και 11 οι Mclachlan, Fleer και Edwards, εξετάζουν τον ρόλο της γνώσης περιεχομένου για την εκπαίδευση των μικρών παιδιών σε οκτώ μαθησιακές-γνωστικές περιοχές: τις φυσικές επιστήμες, τα μαθηματικά, τη γλώσσα, τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ), την περιβαλλοντική εκπαίδευση, τις τέχνες, την αγωγή υγείας και τη φυσική αγωγή. Εξηγούν τη σχέση ανάμεσα στη βιωμένη εμπειρία των παιδιών και τη διαμόρφωση των εννοιών και προτείνουν τρόπους με τους οποίους οι εκπαιδευτικοί μπορούν να συνδέσουν την καθημερινή με την ακαδημαϊκή μάθηση. Τα πολλά και διαφορετικά παραδείγματα που δίνονται στα κεφάλαια αυτά αποτελούν από τα πιο δυνατά σημεία του βιβλίου καθώς βοηθούν τον αναγνώστη να κατανοήσει πώς μπορεί να προγραμματίσει την εννοιολογική ανάπτυξη των μικρών παιδιών.

Στο 12ο Κεφάλαιο του βιβλίου οι συγγραφείς πραγματοποιούν μια σύντομη ανασκόπηση των όσων συζητήθηκαν νωρίτερα και καταλήγουν συνοψίζοντας τις απαντήσεις που δίνει το βιβλίο σε σημαντικά ερωτήματα που αφορούν το Αναλυτικό Πρόγραμμα. Η οργάνωση του κεφαλαίου ενθαρρύνει τον αναγνώστη να στοχαστεί την πορεία της σκέψης του από την αρχή του βιβλίου μέχρι το τελευταίο αυτό κεφάλαιο και να εξαγάγει τα συμπεράσματα του.

Η επιμέλεια του βιβλίου

Η Μαρία Παπανδρέου, επιμελήτρια του βιβλίου *Αναλυτικά προγράμματα προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας. Σχεδιασμός, αξιολόγηση και εφαρμογή* είναι επίκουρη καθηγήτρια στο Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης με γνωστικό αντικείμενο «Προγραμματισμός, διδακτικές προσεγγίσεις και αξιολόγηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας». Οι γνώσεις και η εμπειρία της στο θέμα που διαπραγματεύεται το βιβλίο γίνονται άμεσα εμφανείς στην πολυσέλιδη εισαγωγή που έχει συγγράψει για την ελληνική έκδοση. Εκεί σκιαγραφεί τις ανάγκες της ελληνικής πραγματικότητας, αναδεικνύει με εύστοχο τρόπο πώς το βιβλίο των Mclachlan, Fleer και Edwards μπορεί να υποστηρίξει τους Έλληνες εκπαιδευτικούς και διατυπώνει ερωτήματα που ενθαρρύνουν τον αναγνώστη να συνεχίσει τη μελέτη του βιβλίου για να διαμορφώσει τη δική του αντίληψη «για το τι είναι ή τι θα μπορούσε να είναι το Αναλυτικό Πρόγραμμα σπουδών για την πρώτη παιδική ηλικία» (σ. 51).

Την ποιότητα της επιμέλειας που έχει κάνει η Μ. Παπανδρέου ο αναγνώστης την εντοπίζει και σε άλλα σημεία του βιβλίου. Για παράδειγμα, η πρωτοβουλία της να εμπλουτίσει τους όρους/έννοιες-κλειδιά που επεξηγούν οι συγγραφείς σε μικρά γκρίζα

πλαίσια διευκολύνει την ανάγνωση και την κατανόηση ακόμα περισσότερων σημείων του κειμένου και ενισχύει το γλωσσάριο όρων που παρατίθεται στο τέλος του βιβλίου. Αξίζει επίσης να αναφερθεί η ποιότητα της μετάφρασης και να επισημανθεί το γεγονός ότι, με την επίβλεψη της Μ. Παπανδρέου, όροι που δανειζόμαστε συχνά από την αγγλόφωνη βιβλιογραφία δίνονται για πρώτη φορά στην ελληνική εκπαιδευτική κοινότητα μεταφρασμένοι με σαφή και επιστημονικό τρόπο (βλ. π.χ. 'shared sustained thinking' – 'παρατεταμένη ανταλλαγή συλλογισμών', σ. 165)

Το βιβλίο *Αναλυτικά προγράμματα προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας. Σχεδιασμός, αξιολόγηση και εφαρμογή* αποτελεί μια εμπειριστατωμένη πηγή αναφοράς για όσους ενδιαφέρονται για ζητήματα του Αναλυτικού Προγράμματος κι ένα αξιόπιστο εργαλείο για ερευνητές/τριες και διδάσκοντες/ουσες στα πανεπιστημιακά Παιδαγωγικά Τμήματα. Ίσως το πιο δυνατό του σημείο όμως είναι ότι προσφέρει ένα πλαίσιο που μπορεί να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς στην εξέταση της μαθησιακής διαδικασίας και στη λήψη αποφάσεων. Όσοι προσεγγίζουν αναστοχαστικά την εκπαιδευτική πράξη θα το εκτιμήσουν ιδιαίτερα.

Βιβλιογραφία

- Κουτσελίνη, Μ. (2013). *Αναλυτικά προγράμματα και διδασκαλία*. Αθήνα: Πεδίο.
- Τσάφος, Β. (2014). *Αναλυτικό πρόγραμμα: Θεωρητικές προσεγγίσεις και εκπαιδευτικοί προσανατολισμοί. Αναζητώντας νέες σταθερές σε έναν αβέβαιο κόσμο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Χατζηγεωργίου, Γ. (2012). *Γνώθι το curriculum: Γενικά και ειδικά θέματα αναλυτικών προγραμμάτων και διδακτικής*. Αθήνα: Διάδραση.
- Χριστοδούλου, Ν. (2015). *Κατανοώντας το αναλυτικό πρόγραμμα ως πεδίο μελέτης και έρευνας*. Αθήνα: Γρηγόρης.